

Un roman

Mihai Eminescu

În van oglinzi frumoase și florile-împlu sala
C-un aer plin de miros, molatec, de argint
În sufletu-unui tânăr e noapte și răceală
Lumini până în gându-i cel negru nu se-ntind.

În van tineri d-o vârstă ciocnesc vesel păhare
Și l-ale lor petreceri pre dânsul îl invit
Ei nu vor să-nțeleagă zâmbirile-i amare.
Dup-o perdea s-ascunde în versuri adâncit.

Unde petrece-n gându-i?... în valea lui natală
În codrii plini de umbră, pin râpe ce s-afund
Unde izvoarele-albe murmure dulci exală
Și scapăr argintoase lovindu-se de prund.

Ar vrea ca să revadă colibele de paie
Dormind cuiburi de vultur pe stânci, ce se prăval
Când luna printre nouri, regina cea bălaie,
Se ridică pin codrii din fruntea unui deal -

Să aib-ar vrea colibă de trestii mititică
În ea un pat de scânduri, mușchi verde drept covor
Din pragu-i să se uite la munte cum s-ardică
Cu fruntea lui cea stearpă vârându-se în nori.

Ar vrea să rățăcească câmpii înfloritoare
Unde ale lui zile din raze le-a țesut.
Unde-nvăța din râuri murmurul de-ncântare
Și pricepea din codri misterul lor tăcut.

O babă, ce atâtea povești, pe câte fuse
De lână ce torsesse, știa - l-a învățat
Să tâlcuiască graiul ș-a păsărilor spuse
Și murmura cuminte a râului curat.

În curgerea de ape, pe-a frunzelor sunare
În dulcile-nmii al păsărilor grai
În murmurul de viespii, ce-n mii de chilioare
Își zidesc monastire de ceară pentru trai.

De spânzură pin ramuri de sălcii argintoase
O-mpărăție-ntreagă-ntr-un cuib legănător -
A firii dulce limbă, de el era-nțeleasă

Și îl umplea de cântec, cum îl umplea de dor.

Visa copilul... Fruntea-i de-o stâncă rezemată
Privea uimit în râul ce spumega amar
Și azvârlea vreo piatră în apa-nvolburată
Râdea, cânta degeaba - plângea chiar în zădar.

Vedea în zarea văii nuci mari cu frunza lată
Ș-o lume de flori albe pe șiruri de cireși
Și iarba de pe pajiști e moale-amestecată
Cu flori galbene ș-albe, p-ici colo de măcieși.

Pelinii suri c-argintul cu dulcile miroase
Împlu adormitoare tot aerul cel cald
Vișini-s cu crengi grele de boabe-ntunecoase
Lanul călătorește cu valuri de smarald.

A ierburilor spice stau sure-verzi în soare,
Crescute-ajung la brâul unei copile. Lin
Pin iarba mare trece, ș-aminte luătoare
Plivește flori de aur și fire de pelin.

Cunună-și împletește și-o-ncaieră sălbatec
În pletele umflate, în părul încâlcit
Și ochi-i râd în capu-i, și fața-i jăratec -
A lanurilor zână cu chip frumos, răstit.

Ș-apoi în codru trece și cântă doina dragă
Sălbatec este glasul-i, răstit, copilăros,
El sună-n codrul verde, în lumea lui întreagă
Albele ei picioare îndoiaie flori pe jos.

Ah! de aș fi - ea strigă - o pasăre măiastră
Cu penele de aur, ca păsările-n rai
La santa Joi m-aș duce ș-aș bate în fereastră
Cu ciocul - și i-aș zice cu rugătorul grai

Să-mi dea un măr, în care închis să fie-o lume
Palat de-argint în lunci și-n codrii înfundat
Ș-un făt-frumos de mire, înalt cu dulce nume
Din sânge și din lapte - ficior de împărat.

Ea cântă și pocnește în crengi c-o vargă lungă -
O ploaie de flori albe se scutură pe ea
Un flutur roș și vânăt se-nalță, ea-l alungă
De pasu-i crengi se-ndoaie și glasul-i răsună...

Apoi și-aduse aminte - era o zi frumoasă,

El s-a trezit în luncă sub ochii ei de foc,
Ea păru-și dă-ntr-o parte din fața rușinoasă
Își pleca ochii timizi, și el a stat pe loc.

Ce s-a-ntâmpat de-atuncea nu vrea să ție minte.
Destul că nu mai este – și chipul ei cel blând,
Surâsul ei cel timid și ochiul ei cuminte
Sunt duse fără urmă de pe acest pământ.

S-a stins. De-aceea însă el ar vrea înc-odată
Să vadă lunca verde, valea pierdută-n flori
Unde ades de brațu-i în noaptea înstelată
Sedea pe stânca stearpă spunându-i ghicitori.

Da, ghicitori... enigme. Ah! ce știa pe-atunce
De-a vieții grea enigmă, de anii furtunoși?
În lacu-adânc și neted din mijlocu-unei lunce
El vedea zâne albe cu părul de-aur roș.

Și trestia cea naltă de vuia-n vânt mai tare
El asculta la glasul ei ca niște basme dulci
Când rațele sălbatice încrețeau apa clară
Scăldându-se prin papuri cu ciucălăi de fulgi.

.....

Trecură ani. E noapte. în camera bogată
Pe-un pat alb ca zăpada un înger sta măreț
O candelă de aur c-un punct de foc arată
Pin luminoasa umbră tablouri pe păreți.

Culcată jumătate copila cu tristețe
Surâde. Plete lunge și blonde-cenușii
Cad moale pe-albe perne. Iar buzele ei crețe
Surâd... trădând dinți arginții

Ochi suri și mari iar fața-i de-acea albeață sură
Umedă ca suprafața unui mărgăritar...
Pe brațe de zăpadă, pe sâni-i albi se fură
Câte o rază slabă din punctul cel avar.

Picioarele ei mice ating covorul moale
Chinuind papucei de-atlas cari stau jos...
L-a patului ei mărgini, cu fruntea n-a ei poale
E în genunche dânsul... Amar și-ntunecos.

Sub umeri-unei-fețe, ca marmura de pală
Sunt umbrele-ntristării vinete și adânci,

În ochii mari și negri profunda-le-ndoială
Abia pot s-o ascundă sub genele lor lungi.

Și mâna-i tremurândă boțeste involuntară
Gazu-argintos din haina, din creți ce se deșir
În jurul gurii sale e o trăsură-amară
Și o zâmbire crudă pe buzele-i subțiri.

Nu te iubesc? zici crudo – ce zici îți pare-o șagă...
Nu te iubesc atâta cât știu ca să iubesc,
Să răscolesc cu brațul oceanele ce-aleargă,
Să storc avar din ele amărăciunea-ntreagă
Și într-o picătură s-o beau... să nebunesc?

O vrei?... Spre-a crea unul din visurile tale
Aș trebui să fiu eu de trei ori Dumnezeu,
Aș trebui să turbur a firii lungă cale,
Și-n clipa mea – ce secole ai vecinicii sale
Abia putur-a face, aceea să fac eu.

Nisipul din pustie pot să-l arunc c-o mână
În cer – și dânsul negru deșert să fie iar?
Ca sus pământ să fie întins fără lumină
Și negru fără stele, ca globu-ne de tină
Și ale lui întinderi, cu gându-mi să le ar.

Iar jos să cobor mândra a cerului grădină
Cu sori nălțați pe lujeri, cu luni-n crengi verzi
Iar tu să treci, un înger... încinsă cu lumină
Și în a ta privire eu mințile să-mi pierz.

Putere-aș eu cu gându-mi s-ardic insule-n floare
A căror stânci să cânte plecându-se pe val
Din vânturi să fac nimfe cu sufletele clare
Ce-n aer legănate, albastre și ușoare
Să treacă zâmbitoare cu arfe de cristal.

Și tu când apărea-vei ziua să pară noapte
Astfel de strălucită să fie fața ta
Încet numai pâraie să se uimească-n șoapte
Din crengi de arbori mândri să cadă rodii coapte
Și pasul tău să calce pe un covor de nea,

Și orice dulce idee ar trece-n fruntea-ți albă
Aievea să se facă cu ochii chiar văzând
De ai dori de stele albastre tu o salbă
A dimineții stele sub mâna ta cea albă
Să se înșire tainic și ziua înviorând.

De ai dori în gându-ți tu un palat de gheață...
Să se coboare Nordul cu munți-i plutitori
Și vânturi uriașe cu lungile lor brațe
Să suie stânci pe stânci... ș-un munte să înhațe
Cu codri-i să-l așeze drept cupolă din nori.

De-ai vrea ca mări să sece, pustii să inundeze
Oceane să devie lungi și-nstelate văi
Cu șir de stânci, cu codri, cu înflorite lese
Dumbrave și grădini cu poamele alese
Și-n locuri tănuite cu calde și dulci băi.

Și de-ai muri, iubito, căci contra morții n-are
Nici Dumnezeu putere... atuncea cu amar
Aș stinge c-o gândire sistemele solare
Aș grămădi din ele o piramidă mare
Puind în ea a vieți-mi frumos mărgăritar:

Figura ta de marmur -. Și-n noaptea cea pustie
În caos fără stele, în vecinicul nimic
M-aș arunca în doliu să cad o vecinicie
În viața mea sfărmată de-o lungă nebunie
Etern, etern cu doru-mi deșertul să-l despici.

Și dacă vreodată lumea dezlănțuită
Ar reîntra în viață și-n vechile ei legi
Ființele ei nouă cu mintea lor uimită
Cometul urmărească în calea lui greșită
Neliniștind în zboru-i evii vecii-ntregi.

Ș-acel comet puternic cu coama lui zburlită,
Ce exilat din ceruri e prin blestemul său
Etern-anomalie în lumea liniștită
Zburând cu-a lui durere, adâncă-neghicită
Acela să fiu eu!

Nu-i asta... zise dânsa - nu mă-nțelegi, iubite.
Prin pletele lui negre ea-și strecură adânc
Mănuțele-i de ceară - Sunt taine neghicite
Ce nu le pot pricepe, deși le simt - și plâng!

Nu este-așa că-n ochi-ți trăiește o veche vină
Că e-o durere veche în vorbele-ți ce-ascult?
În inima-ți e-o parte cu totul străină,
Este ceva în tine - ce-i mort demult, demult